

Politiskt våld är effektiv kommunikation

| av Martin Borgs

När det råder perestrojka i riksdagen ökar möjligheterna för den som omsätter politiken i handling. Känslor är viktigare än fakta, konflikter väcker intresse. Våld är bra kommunikation.

EN AV NITTITOALETTS INTRESSANTASTE politiska texter är "Lila svarta", skriven av några anonyma aktivister ur anarkistmiljön i Stockholm. Även om den inte säljs på Akademibokhandeln är det mycket god litteratur – inte bara avslöjande och tidstypisk, utan också spännande läsning.

Den som följt Dennisdebatten förvånas inte över att man får lära sig att sabotera en bulldozer, och självklart får man massor av recept på molotovcocktails. Men, läsaren får också tips om hur man försvarar sig mot en polishund (ett lätt slag på den avlånga nosen gör hunden strykrädd och obrukbar), försvinner från ett sabotage utan minsta spår samt – om man ändå åker dit – agerar gentemot rättsväsendet.

Med tanke på hur minutiöst husockupationer, kravaller och sabotageaktioner beskrivs i "Lila svarta" är det svårt att förstå Säpos haussande av tidningen Brands ironiska kravallguide. Något hot mot rikets säkerhet var den knappast. Däremot ett bra exempel på våldsromantiken i den utomparlamentariska vänstern.

Den har vänstern gemensam med sina brunsvarta allierade i kampen mot demokrati och marknadsekonomi. Runt om i landets skogar lockar nazister med halvmilitära träningsläger, där våldsromantiken är uppenbar. I stort sett all publicitet kring de svenska nazisterna bygger på ett antal uppmärksammade rasistiska våldsdåd. På samma sätt som Joseph Goebbels gjorde martyrer av Horst Wessel gör hans svenska motsvarigheter helgon av de som offrat sig för kampen.

Tack och lov är inte Goebbels svenska arvtagare särskilt skickliga propagandamakare, och i genomtänkt massmediestrategi står de långt efter den utomparlamentariska vänstern.

MED RESERVATIONEN att massmedierna är "en maktfaktor och en borgerlig institution" som läsaren får rådet att aldrig lita på, genomsyras ändå "Lila svarta" av symbiosen mellan politiskt våld och massmedialt genomslag. Eftersom förhållandet med medierna är "en relativt gynnsam relation" är det viktigt att utnyttja tidningar, TV och radio som medel att sprida ett budskap.

Så har det inte alltid varit.

Begreppet "direkt aktion" syftade från början på motsatsen till parlamentariskt handlande. "Protest är när jag säger att det och det inte passar mig. Motstånd är när jag ser till att det som inte passar mig inte längre inträffar" som Ulrike Meinhof sade. Syftet med aktionerna var inte att vinna publicitet, utan att faktiskt förändra något genom till exempel sabotage.

Men i och med opinionssamhällets intåg, och att massmediernas makt över opinionen har ökat, har fokus flyttats. Aktivisterna har helt enkelt insett att de – till skillnad mot det politiska etablissemangen – är som klippta och skurna för den massmediala dramaturgin.

KÄNSLOR ÄR VIKTIGARE ÄN FAKTA. Konflikt skapar intresse. Varje historia förutsätter en protagonist och antagonist. Polarisering, tillspetsning, förenkling. De utomparlamentariska grupperna agerar som om de gått varje tillgänglig medieträning hos landets pr-byråer.

De som verkligen har gått utbildningarna – partipolitikerna – tycks inte ha lärt sig något. Den som studerar kvällstidningarnas löpsedlar under år 2000 finner att traditionella politiker aldrig förekommer på löpsedlarna längre – om det inte gäller skandaler eller dödsfall. Det är inte så konstigt, med tanke på att det råder stiltje i politiken. Perestrojkan dominerar Sveriges Riksdag.

De utomparlamentariska grupperna agerar som om de gått varje tillgänglig medieträning hos landets pr-byråer.

Underifrån tycks det som om samtliga parlamentariska partier vill avreglera, sänka skatter, privatisera och skära ned – bara olika mycket och olika snabbt.

Därför är det heller inte så konstigt att "politiker" som sätter på sig rånarluvor och ockuperar hus, alternativt begår rasistiska våldsdåd, får uppmärksamhet.

Mediedramerna i Prag och Seattle är inte så mycket början på en ny trend, som logisk utveckling av ett par gamla. Redan när CNN:s kameror mötte den amerikanska landstigningen på Somalias stränder hade medialiseringen blivit löjväckande. Sedan dess har potentiella våldsverkare – oavsett om det varit fotbollshuliganer i Charlerois eller stenkastare på Västbanken – knappt fått plats för alla kameramän. Utvecklingen är nyhetsprogrammets motsvarighet till underhållningsprogrammets kapp-löpning mot allt mer dramatiskt innehåll. Fångarna på fortet blev Robinson blev Baren blev Big Brother.

PARALLELLT HAR TERRORISTER, separatister och demonstranter fått känna av en hårdare konkurrens om intresset. I informationssamhället är uppmärksamhet den stora bristvaran, vilket gjort att våldsbenägna grupper som vill hamna i rampljuset tvingas anpassa sina aktioner för att tillfredsställa medierna. Det gäller för IRA, liksom för militanta veganer i Umeå.

Den grundläggande förklaringen är att handling är bra kommunikation. Tidigare i år blockerade Grön Ungdoms språkrör Gustav Fridolin ingången till en pälssaffär i Göteborg. Hade han i stället skickat ut ett pressmeddelande om pälsindustrin hade han sannolikt fått en bråkdel så mycket uppmärksamhet, och framför allt hade trovärdigheten varit lägre. Det är svårt att tänka sig ett effektivare sätt att visa att man menar allvar, än att riskera sin hälsa och frihet.

Det gäller särskilt våldshandlingar. Våld föder som bekant våld, till exempel från polis eller motdemonstranter. Våld är dessutom spännande i sig, vilket bevisas av vilken Shakespearepjäs som helst.

För etablissemanget är det svårt att reagera. Motvåld är en vansklig strategi. Ju hårdare polisen slagit till mot "Reclaim the city", desto fler ungdomar har slutit upp

vid nästa gatufest. I den stora demonstration som följde på stockholmspolisens massgripande i Götgatsbacken i september 1999 deltog flera tusen människor, jämfört med de 350 som var med vid det första tillfället.

Den som står utanför och slår underifrån vinner också publikens sympati. Aftonbladets Lena Mellins kommentar till att 243 människor gripits av polisen efter gatufesten i Götgatsbacken var att det är "upppfriskande med ungdomar som agerar".

ATT DEN UTOMPARLAMENTARISKA VÄNSTERN är rolig, till skillnad från sina belackare, gör det givetvis ännu svårare. Med glimten i ögat använder tidningen Brand Säpos årliga lista över utomparlamentariskt våld som utgångspunkt för "SM i aktivism", och det är svårt att hålla sig för skratt när civilpoliserna hånas för sina hopplösa försök att smälta in med hjälp av Salomonryggsäckar.

Att utomparlamentariska grupper tagit över löpsedlarna kan många acceptera. Det är ju ändå bara underhållning. Det är kanske allvarligare att samma grupper håller på att vinna problemformuleringsprivilegiet på skolgårdarna också. Samtidigt som traditionella politiska ungdomsförbund fortsätter att fylla i bidragsansökningar, tycks ingen i det politiska etablissemanget undra vad de kan lära sig av att hundratals svenska ungdomar reser till Prag på egen bekostnad.

ATT DET POLITISKA VÅLDET ÖKAR, beror på att det är effektiv kommunikation. Det innebär inte att loppet är kört, utan att motmedlet måste vara minst lika slagkraftig propaganda. Under nittioalet bidrog bland annat svartklubbarna Tritnaha, Le Garage och Docklands till en liberal kultur bland unga, och åttiotalets högervindar var heller ingen slump.

Som Frälsningsarméns grundare William Booth undrade: "varför ska djävulen ha ensamrätt på alla bra melodier och all god musik?"

Martin Borgs (mborgs@hillandknowlton.se) är chef för public affairs på Hill and Knowlton

